

Nr 218.

Av herr **Ström, Fredrik**, och herr **Branting**, *angående ett samarbete mellan den organiserade arbetarrörelsen och Nationernas förbund.*

I motion nr 279 till 1914 års riksdag framförde Fabian Månsson, att fredskonferensen i Haag blott kunde få någon verklig betydelse, om respektive stater förbundo sig att vid alla ifrågakommande tvister underkasta sig skiljedomstolens avgörande. Dessutom underströks nödvändigheten av en exekutiv makt, ställd till Internationella domstolens förfogande. Samtidigt påpekades den praktiska omöjligheten av att upprätta en internationell polis-makt. Den tanken framfördes, att Internationella domstolen skulle kunna stödja sig på en exekutiv makt, bestående av järnvägsmännens, sjöfolkets, transportarbetarnas, telegraf- och postmännens organisationer.

Med återupptagande av denna tanke och anknytning till nuvarande förhållanden få vi anföra följande:

Obestriddligt föreligger ett ofrånkomligt samband emellan avrustningssträvandena och Nationernas förbunds möjlighet att genom sanktioner giva eftertryck åt sin fredspolitik. Intet land torde vara benäget att gå med på någon minskning i den trygghet, som de militära rustningarna anses skänka annat än under garanti för att man i stället fått en internationell ordning, tryggad genom effektiva sanktionsförfaranden emot fredsbrytare.

Det blir enligt vår mening i praktiken icke möjligt att genom en internationell polisvakt eller armé trygga freden. Särskilt må framhållas otänkbarheten av att flygvapnet skulle kunna tjäna som sanktionsmedel. Genom det moderna krigets utveckling mot en allt ohyggligare förstörelseeffektivitet skulle mot flygvapnets tillgripande såsom sanktionsmedel uppstå en opinion, vilken icke tillåte dess begagnande, även om sanktionsmedlet skulle hava till ändamål att genomdriva Nationernas Förbunds fredsvilja.

Den uppåtstigande arbetarklassen, som allt mera upphör att vara blott ett verktyg i produktionsarbetet, för att i stället genom sina organisationer och insatser bli en effektiv politisk faktor, bör tagas i anspråk och inorganiseras i den internationella fredsorganisationen. Liksom de socialistiska och fackliga Internationalernas program och politik städse hävdade en energisk fredsvilja och man från denna sida alltid understött kravet på långtgående och effektiva sanktioner, liksom också vid Nationernas förbunds bildande strävandena i denna riktning ivrigt understöddes av arbetarpartierna inom alla länder, samt slutligen även genom Internationella Arbetsbyråns tillkomst ett direkt band knutits emellan Nationernas förbund och den organiserade arbetarrörelsen, så synes det naturligt och historiskt riktigt, att

man nu söker binda samman arbetarorganisationerna med Nationernas förbunds fredsverksamhet och låta den organiserade arbetarrörelsen bli en än kraftigare faktor i fredsarbetet.

Bestämmelserna i akten för Nationernas förbund, artikel 16, beträffande de ekonomiska sanktionerna, hava, enligt sakkunnig utredning om »Sveriges läge ur internationellträttslig och politisk synpunkt» följande innebörd:

»1:o) avbrytande av alla kommersiella och finansiella förbindelser med den stat, som bryter mot akten, alltså spärrningsåtgärder, tjänande till att förhindra personers eller föremåls direkta eller indirekta förflyttande från det egna statsområdet till den fredsbrutande statens territorium, eller befordran av meddelanden mellan dessa områden. Såsom exempel på dylika åtgärder må nämnas avstängning av järnväg eller annat allmänt kommunikationsmedel vid gränsen mellan de två länderna, gränsbevakning, förbud mot utklarering av fartyg i direkt eller indirekt fart till och från den fredsbrutande staten, förhindrande av postbefordran, telegrafkommunikation och luftfart mellan de två länderna samt förbud att utfärda pass för resa till den fredsbrutande staten;

2:o) förbudande av varje slags förbindelse mellan statens egna innebyggare och innebyggare i den stat, som bryter mot akten, varmed torde åsyftas lagbestämmelser om straff eller andra påföljder för personer i den förre staten, som upptaga förbindelser av något slag med den andras innebyggare;

3:o) förhindrande av alla slags finansiella, kommersiella och personliga förbindelser mellan den fredsbrutande statens innebyggare och innebyggare i alla andra stater, vare sig dessa tillhöra förbundet eller icke. Härmed avses i främsta rummet försvärande eller omöjliggörande av förbindelserna mellan fredsbrutaren och stater utanför förbudet, enär, under förutsättning att de under 1:o) och 2:o) omnämnda sanktionsåtgärderna allmänt iakttagas av förbundsmedlemmarna, ifrågavarande åtgärder synas vara tillfyllest för fredsbrutarens isolering från förbundets stater. Med vilka medel de här under 3:o) angivna åtgärderna skola genomföras, utsäges icke. Till lands torde avspärrningen kunna genomföras medelst transiteringsförbud, till sjöss genom en blockad medelst örlogsfartyg.»

De sålunda angivna, ekonomiska sanktionerna te sig väl effektiva, om de blott skulle i allt tillämpas. Men den reella frågan är, huru dessa sanktioner sedan komme att gestalta sig i verkligheten. Härvid kommer det an på de åtgärder, som respektive lands regering är villig och mäktig att vidtaga.

Under erinran om redan förekomna överläggningar angående innebörden av aktens artikel 16, och särskilt innebörden och realiserandet av de ekonomiska sanktionerna, må erinras om följande:

Den 8 december 1926 anmodade Nationernas förbunds råd förbundets generalsekretariat att företaga en undersökning beträffande den lagstiftning i olika land som kan vara ägnad att för respektive regeringar möjliggöra igångsättande av ekonomiska sanktioner. I avsikt att verkställa rådets uppdrag riktade generalsekretariatet den 5 februari 1927 en skrivelse till regeringarna

i de stater, som äro medlemmar i Nationernas förbund. Efter meddelande om det av rådet till generalsekretariatet givna uppdraget, begärdes upplysning om huruvida respektive regering ansett nödvändigt eller önskvärt att företaga någon lagstiftning av åsyftade beskaffenheten samt anhölls för sådant fall om en summarisk redogörelse därför. Samtidigt erinrades om, att Nationernas förbunds församling vid sitt andra sammanträde antagit åtskilliga resolutioner beträffande de ekonomiska sanktionerna, varav en (resolution nr 19) löd på följande sätt:

»Rådet bör erinra alla de stater, som äro medlemmar av förbundet, därom, att de olika staternas regeringar böra vidtaga de förberedande åtgärder, särskilt på lagstiftningens område, som sätter dem i stånd att utan tidsutdräkt tillämpa ekonomiska påtryckningsåtgärder.»

I anledning av förenämnda förfrågan avlät svenska regeringen den 30 mars 1927 ett svar av i huvudsak följande innehåll:

Den av svenska regeringen företagna undersökningen hade givit vid handen, att vissa av de åtgärder, som eventuellt kunde bliva nödvändiga att vidtaga, i Sverige äro att hänföra till befogenheter, som redan ligga i regeringens hand. Andra återigen synas vara av natur att icke kunna vidtagas utan samarbete med eller tillstånd av riksdagen. Dittills hade i vart fall icke något förslag förelagts riksdagen i det ifrågavarande ämnet. Med anledning av den osäkerhet som rådde om innebörden av artikel 16 och särskilt de tillägg därtill, som Nationerna förbunds församling voterat, men som ännu ej trätt i kraft, hade det syntts lämpligt att hittills uppskjuta reglerandet av dessa angelägenheter, till dess att man blev i stånd att klarare bedöma den definitiva räckvidden och tolkningen av artikel 16. Regeringen hade förmenat, att denna avvaktande hållning icke kunde anses vålla allvarlig olägenhet, så mycket mindre som de administrativa befogenheter, som lågo i regeringens hand, syntes i de flesta fall tillräckliga för att tillåta regeringen att omedelbart vidtaga åtgärder för tillämpning av artikel 16.

Som framgår av det anförda är sålunda läget, att svenska regeringen visserligen på administrativ väg kan omedelbart beordra åtskilliga åtgärder för att realisera de ekonomiska sanktionerna, men att likväl avgörande befogenheter icke ligga i regeringens hand. Härför skulle erfordras riksdagens inkallande och dess medverkan för tillskapandet av särskilda straffbestämmelser till förhindrande av förbindelser med det blockerade landet. I fall av blockad mot något visst land synes svenska regeringen icke för närvarande äga befogenhet att bestraffa eller eljest effektivt ingripa emot dem som i affärsavsikter eller eljest träda i förbindelse med det avspärrade landet. Det är att förmoda att i vissa andra länder respektive regeringar befinna sig i än sämre läge än Sveriges. Av det anförda framgår behovet av ett förstärkande av sanktionsmöjligheterna.

Det ligger i sakens natur att effektuerandet av här ifrågavarande spärråtgärder skulle vinna i värde, om de icke blott grundade sig på strafflagsbestämmelser och administrativa förfoganden, utan också blevo en följd av medverkan från befolkningens sida. Det finnes ingen anledning att vid orga-

niserande av de ekonomiska sanktionerna uteslutande bygga på straffbestämmelser, med avstående från den effektiva medverkan, som står att vinna genom biträde från den organiserade arbetarrörelsens sida.

Naturligt är att vänta, att från många regeringars sida skall möta motstånd över huvud taget gent emot varje plan på att förläna de ekonomiska sanktionerna större effektivitet, så att de bliva mer bindande än den ifrågasvarande regeringen i verkligheten önskar. Man kan tänka sig lägen, där väl Nationernas förbunds råd beordrat ekonomiska sanktioner mot ett visst land, som betecknats som angripare, men regeringen i ett annat land likväl finner tillrådligt och förmånligt att blott skenbart rätta sig efter rådets beslut. Det kan ytterligare måhända anföras, att beslut av Nationernas förbunds råd beträffande tillgripande av ekonomiska sanktioner kan tillkomma på grund av politiska motiv från de ledande stormakternas sida, utan att beslutet motsvarar den allmänna uppfattningen i varje enskilt land. Denna art av invändningar riktar sig givetvis i lika grad mot varje skärpning i bestämmelsen om de ekonomiska sanktionerna. Man måste likväl träffa ett principiellt avgörande, huruvida vid krigstillfälle den gamle suveränitetsprincipen alltjämt skall söka upprätthållas, så att respektive lands regering i realiteten själv i sista hand avgör, huru långt landet vill gå vid uppfyllandet av sina internationella förpliktelser, eller om man vill definitivt ansluta sig till solidaritetspolitiken. Enligt inom arbetarrörelsen förhärskande uppfattning måste suveräniteten väsentligen inskränkas, då den allmänna fredens intresse det kräver.

Man kan väl förutsätta, att den socialistiska arbetarinternationalen vid hotet om europeiskt krig skall, oberoende av Nationernas förbund, söka med alla till buds stående medel bevara freden. Saken gäller dock här icke detta, utan i stället ett samarbete mellan arbetarrörelsen och Nationernas förbund, på basis av lojalitet mot förbundsrådets beslut.

Före 1914 års krig hade arbetarklassen i alla länder givit tillkänna sin vilja att icke taga del i något krig, utan möta kriget med motåtgärder. När kriget bröt ut visade det sig, att arbetarklassen i respektive krigförande länder antingen drogs med av den nationalistiska vågen, eller också genom undertryckningsåtgärder tvangs att underkasta sig mobiliseringen. Man vågar efter denna erfarenhet icke med full visshet förvänta ett effektivt inskrifande av arbetarmassorna i krigförande land till förhindrande av krig. Den av mig tänkta anordningen skulle icke heller innebära, att arbetarna i det blockerade landet ålades skyldigheter att deltaga i arbetsnedläggelse. Insatsen från den internationella arbetarrörelsen skulle uteslutande ske genom åtgärder från arbetarna i de blockerande länderna, under det att arbetarorganisationerna i det blockerade landet skulle ställas utanför den internationella aktionen.

Ett samarbete mellan den organiserade arbetarrörelsen och Nationernas förbund, för fredens bevarande, måste givetvis komma till stånd efter fria förberedande beslut från såväl respektive stater och Nationernas förbunds sida, som även från fackföreningsinternationalens och socialistiska inter-

nationalens sida. Härefter och sedan planen blivit på olika håll närmare behandlad och utformad, bör komma till stånd en förhandling, varvid lämpligen Internationella arbetsbyrån kan tjäna som mellanhand emellan folkförbundet och arbetarrörelsens fackliga och politiska organisationer.

Närmare behöver ej utvecklas vart det måste leda, ifall avrustningssträvandena misslyckades och Nationernas förbund i realiteten upplöser sig, kvarlämnande på arenan ett system av mot varandre stående allianser, liksom situationen var före världskriget. Nationernas förbund måste söka samarbete med arbetarrörelsen och knyta an till dess materiella och moraliska krafter.

I anledning av ovanstående hemställes,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att det täcktes Kungl. Maj:t att, efter närmare utformande av ett förslag enligt härovan angivna grundlinjer, frambära detta förslag för Nationernas förbunds råd eller eventuellt inför den snart sammanträdande avrustningskonferensen i Genève.

Stockholm den 21 januari 1932.

Fredrik Ström.

G. Branting.
